

ЦИЈЕНА:

За Црну Гору на годину 8 перпера, на по године 4 перпера.
За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 12 перпера на по године 6 перпера.
За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.

Претплата се прима само у годишњим и полугодишњим роковима.

Поједини број 20 пара за Црну Гору, — за Иностранство 25 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: М. Павловић

Претплата се шаље непосредно Администрацији „Гласа Црногораца“ на Цетиње, а коме је наручије г. Вељку Рамадановићу, к. и. а. агенту у Котор.
Доноси се шаљу Уредништву. Рукписи се не враћају.
Огласи се шаљу Администрацији и наплаћују се: за сваку реч или број од пет цифара из летић слова по 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут по 2 пара, из виших слова сразједно више. Наравијем оглас наплаћује се 1 перпер. — Осим напријед именоване цијене од ријечи, наплаћује се по закону о таксама још по 30 пара за свако поједино оглашавање.

Извјештаји са бојишта

— Наши извјештаји —

Медова, 12. новембра. — Бомбардовање Тарабоша и осталих утврђења око Скадра врши се по утврђеном плану редовно. Непријатељска артиљериска ватра бива све слабија. Турци више не покушавају, да поврате Широчку Гору, јер су толико пута били сузбијени великим губитцима. Јуче су Турци у јачини једног табора низама напали на предстраже нашег десног крила, које опседа Тарабош и покушали свом силом да поврате у своје руке позиције, које су наши раније посјели више Облика. Заметнуо се бој, који је почео у подне, и трајао све до пред ноћ. Непријатељ је задржан и пред ноћ потпуно потиснут, оставивши на земљишту много мртвих и рањених. Наши губитци веома незнатни. На ратишту деснокрилне колоне овог одреда држе се заузеле позиције. Наступање према Бушату онемогућено попламом и непроходним блатним путевима. Рђаво вријеме отежава операције; стање трупа изврсно, упркос рђавог времена и досадањег напора.

Груда, 13. новембра. — Врховни Командант наше војске Његово Величанство Краљ издао је данас манифест војсци, којим обзнањује да Он лично предузима руковођење даљих војних операција. Досадањи командант источног одреда г. сердар, бригадир Јанко Вукотић постављен је за шефа штаба целокупне војске, пошто су се одреди зетски и источни спојили под командом Њ. Краљ. Височанства Књаза Нашљедника.

Медова, 10. новембра. — Јучер су пошле предстраже братске српске војске к Драчу и синоћ су наишле на обалама ријеке Мата на отпор турских трупа, које су одмах савладале. Данас крећу остале трупе. За кратко вријеме сигурно се рачуна да ће Драч бити у њиховим рукама. Предстраже наших трупа допрле су до Какаричке Горе и велики дио од ње заузеле. Убрзо ће слиједити наступање и остале војске деснокрилне колоне приморског одреда.

Груда, 11. новембра. — Око 7 часова синоћ турско десно крило напало је пушчаном и топовском паљбом из опкопа око Кира на наше крајње предстраже према Голему у намјери да овима омету кварење шанчева и да их потисну са позиције. Чим је с турске стране отпочела канонада, Књаз Петар је већ био на положају и предузео мјере предосторожности. С наше је стране Турцима одговорано пушчаном и топовском ватром, која је скоро престала, док су Турци остали у пушкарању до поноћи. Пошљедица није било.

Груда, 11. новембра. — Његово Величанство Краљ, праћен бугарским послаником др. Н. Колушевом и генералима Митром Мартиновићем и Јанком Вукотићем приспио је данас овдје у 1 сат по подне. У логору наше војске бавио се

само један сат и онда се с пратњом повратио на Ријеку.

Котор, 11. новембра. — Данас је одржан свечани парастос за погинулу браћу. На парастосу је служио владика Боберић, који је држао родољубиви говор. Присутствовало је велико мноштво народа обих вјероисповијести, Срби и Хрвати.

Мурџани, 14. новембра. — Од кад је десно крило приморског одреда са командантом бригадиром Митром Мартиновићем отишло преко Бојане к мору да осваја Медову и Љеш, само се рјеђе с времена на вријеме јављала овдје артиљериска борба, у главном са истим резултатима као и прије. Прекјуче је била и једна пушчана чарка у Облику под Тарабошом, коју су задјенули Турци са стражом доњоцрмничког батаљона и које су наши убрзо потисли. Турци су имали знатних жртава, а од наших су само рањени шесторица и свијема су ране такве да су сви ван опасности. — Од 3. овог мјесеца се овамо налази Њег. Краљ. Височанство Књаз Мирко, који је реченог дана пријешао к нама из зетског одреда. У наточ врло ружном времену и непрекидној киши, с које се излила Бојана и мање ријеке и потоци, те је терен ушљед воде и глиба постао непроходан, Књаз Мирко се стално кретао и креће по позицијама, гдје су наше батерије и баталиони раштркани на великом простору од Горице на Бојани до самог Тарабоша. Он је обишао све овамошње батерије и баталоне и свугдје је војсци држао врло значајне пригодне говоре. Поздравио је прије свега од Њег. Величанства Краља и Њег. Краљ. Височанства Књаза Нашљедника. Књаз Мирко је и иначе давао поуке и упушта војсци и старјешинама јоу групама и појединачно, што је све било од врло јаког утицаја и Књаз је свуд одушевљено поздрављан. — Данас послјије подне се повратио овамо бригадир Митар Мартиновић из Медове и довео је са собом четири батаљона пјешадије, а остатак десног крила повјереног му одреда остао је као посада у Медови и Љешу. Књаз Мирко је с пратњом изишао бригадиру Мартиновићу на сусрет пут Горице, те га при састанку срдачно поздравио и честитао му успјех, који је наша војска постигла на мору.

Груда, 15. новембра. — Турци свакога дана избаце по неколико топовских метака на наше позиције, па и ако им се с наше стране не одговара. Данас су Турци опет пуцали на нас и убили једног војника из жупског батаљона, а два ранили. Њ. Краљ. В. Књаз Петар и шеф Врховног Штаба сердар бригадир Вукотић свакодневно иду у инспекцију трупа и издају потребна наређења.

Груда, 16. новембра. — Турци не престају с нападима. И синоћ су покушали напад на наше предстраже око Кира, покушавајући да кроз њих пробију, осувши јаку то-

повску и пушчану паљбу из окопа са Бардањола. Наше су им предстраже одговарале пушчаном и топовском паљбом. Пушкарање је трајало до поноћи и Турци су били сузбијени. Изгледа, да се Турци хоће да ослободе стања у коме су, тим прије што се проноси глас у опкољеним трупима у Скадру, да Турци побјеђују савезнике.

Груда, 17. новембра. — И јуче цио дан Њ. Краљ. В. Књаз Петар, заступник Њ. Краљ. В. Престола-нашљедника, команданта зетске бригаде, пробавио је у инспекцији трупа и с ову и с ону страну ријеке Кира, те је пиперском батаљону држао језгровит говор. Кад је био испод Грузија, осули су непријатељи на њега жестоку паљбу, али без икаквих пошљедица. Инспекције, које се у пошљедње вријеме систематски врше од велике су важности, што се и на самој војсци познаје. Све се налази у најбољем реду. Генерал Вукотић се од јуче налази такође у инспекцији.

— Биоградски Пресбир —

Скопље, 9. новембра. — Српска војска, која је ишла према Јадранском Мору код Миридита, чувеног католичког племена, није наишла ни на какав отпор. Првак њихов Марко Коле изјавио је српском команданту да ће Миридита радо прићи у српски режим, у коме они гледају ослобођење хришћана од некрста. Њима су, вели, са разних страна до сада обећавали ослобођење, али српска је војска прва донијела слободу и они, Миридита, радо примају слободу из њезиних руку и трудиће се да својом одадношћу заслуже лијепо понашање, које је имала до сада прам њима српска војска. Овај Марко Коле тврди, да ће се сви Миридита заложити да се учврсти српски режим.

Биоград, 9. новембра. — Јављено је, да је једино организовано одјељење турске војске разбијено код Битоља, које се успјело у каквом таквом реду повући и кренуло је према Лерину. Турци су овдје имали 7 до 10 батаљона, 10 топова и један одред коњице. Наша коњица стигла је ту војску, код села Медцидла на пола пута до Лерина и након кратке борбе разбила их тако, да су Турци оставили топове и муницију, а побацили пушке и разбјежали се на све стране. Разбив ове Турке, одред наше коњице, дошао је прекиноћ у Лерин. Тек јучер у јутро стигле су прве извиднице грчких трупа у Лерин, а послјије и грчка војска, која је била пошла из Солуна са четири дивизије и задржала се код Водена. Гро српских трупа кампирао је изван Лерина и уступио варош на молбу грчке команде грчким трупима, које су доцкан стигле за битку код Битоља. Наше трупе чисте и даље просторије према грчкој граници.

Биоград, 9. новембра. — Она иста немарност турских официра, која се показала код Куманова и Скопља избила је још у већој мјери код Битоља. Без икаквог обзира на јединице, официри су напуштали своје чете и бјежали на све стране.

Чак и највиши команданти су измицали сами чим су осјетили да су трупе постале мање опрезне. Тако је на три дана прије свршетка битке умакао Риза паша, а за тим одмах Кара Саид. За Фети пашу прича се, да се убио, али има трагова да се сакрио преодјевен. Само Цавид паша умакао је у планине, које су непроходне.

Биоград, 9. новембра. — Наше трупе моравске дивизије другог позива заузеле су јучер Ресан и ту ће неко вријеме кампирати, да се одморе од ванредних напора. Моравска летећа бригада под потпуковником Миловановићем очистила је цио крај око Крушева све до Дебра. Мора се исправити вијест неких листова као да је већ раније било битке код Дебра са Мехмед пашом тетовским, јер то није исправнио. Наше трупе су тек сада дошле код Дебра.

Биоград, 9. новембра. — У Призрену командант армије честитао је свим угледнијим муслиманима барјам, што је учинило необичан утицај на све муслимане. Гркомани у Призрену, који су се све до сада држали одијељено од Срба, сад су се сасвијем шљубили са Србима, па је гркомански свештеник сада први пут сам умолио Србе да заједно с њима у цркви служи благодарене за успјех српске војске. У Прилипу велико одушевљење и слава на вијест да су српске чете избиле на Јадранско Море.

Биоград, 9. новембра. — Према извјештају команданта дринске дивизије (трећа армија) код заузимања Љеша пало је од Срба 11 рањених и 8 мртвих. Турака знатно више. Заробљено је Турака: 850 војника, 103 подофицира, 43 официра. Заплијењено је: 2 крупова топа, 2500 пушака, застава и муниција. Једно одјељење српске војске ушло је у Синђин.

Биоград, 11. новембра. — Према једној ноћашњој депеши посланој први пут из Битоља, на цијелој територији од Велеса до Битоља, одатле у правцу ка Лерину и Охриду сав је крај сасвијем ишчишћен од Турака, а становништво дочекује и прима српску ослободилачку војску ријетким одушевљењем, занесено жртвама, које је војска допринијела, беспрекидно се чују покличи Србији и српској војсци. Глас о српској војсци разно се по цијелој европској Турској. И разбијене турске чете прије битке битолске морали су команданти понова заклету на вјерност, јер су изјављивале да ће се борити против ма кога само не против српске војске. Након заклетве борили се Турци четири дана јуначки све до коначног пораза. Нашој војсци прилазе сељаци из далеких села, а у Прилипу све жене његују рањенике, даривајући осим хране и одјела и обуће. Трећег дана битолске битке цио Прилип слегао се у цркве молећи за побједу Срба. У Битољу највише су занесени Грци, који су били погрушени након неуспјеха једнога дијела грчке војске код Бањице и Лерина, гдје су Грци изгубили 12 топова, који су Турци триумфално довели у Битољ, манифестујући, и које су употребили

на позицијама. Сви ови топови сада заплијењени су од српских чета; узела их на јуриш српска пјешадија.

Биоград, 11. новембра. — Позитивно је сада утврђено да је Фети паша погинуо у борби код Ресна, гдје је његово одјељење достигла и разбила српска војска. Сахрањен је у почастима које припадају генералу. Фети паша, који је био командант седмог корпуса у Скопљу, што је потучен првог дана борбе кумановске, покушао је организовати отпор у Скопљу, али је присиљен био од уплашене војске повући се у Битоља.

Биоград, 11. новембра. — У Скопљу прослављен је муслимански бајрам свечано. Представници власти су честитали Турцима, а њихове муфтије позвали су муслимане да буду вјерни поданици краља Србије. — Јучер у 5 и по сати послје подне испраћен је свечано уз велике манифестације Краљ Петар из Скопља, одакле је, праћен председником Скупштине, отпутовао у Биоград.

Биоград, 11. новембра. — Данас је заузет Охрид.

Биоград, 11. новембра. — Јучер на дан Архангела Михаила, црсног имена цара Душана, у великој цркви у Призрену било је благодарење и црква је била препуна свијета. Благодарење је било у част тога што је српска војска изашла на Јадранско Море. На служби су били командант Јанковић са штабом. Топови су са Душанова града грвали, а цио дан трајало је народно весеље.

Биоград, 11. новембра. — Данас у 10 и 50 прије подне допутовао је Краљ из Скопља. Цијела варош искићена је заставама, а улице са станице до двора стандардима са српским, бугарским и грчким заставама. По улицама су подигнуте триумфалне капије са написима свију већих освојених вароши и сликама старих престоница, царева и јунака. Огромна маса свијета поређала се улицама у шпалери од станице до двора. Краљ је на станици најприје извршио смотру почасне чете, поздравио се са принцем Јеленом и принцем Павлом, у дворској чекаоници поздравио се са свим министрима, дипломатима и посланицима. На изласку из чекаонице поздравио је Краља патриотском бесједом председник општине Давидовић, на коју је одговорио Краљ. Оба говора била су прекидана честим поклицима: Живио Краљ, живјела српска војска. После отпјеване химне, за које се вријеме Краљ поздравио са представницима разних депутација, сιο је Краљ са министром Пашићем у кола и одвезао се до Вознесенске цркве, поздрављан силним клицањем големих маса свијета и обасипан свјезим цвијећем. Пошто се помолио у цркви, одвезао се у Двор, опет поздрављен бурним клицањем и обасипаван цвијећем, бацаним са балкона и прозора. Пред Двором настављене су дуго манифестације, па се Краљ појавио са принцесом и принцем Павлом и Пашићем неколико пута на балкону и прозору, захваљујући се. Краљ се налази у најповољнијем здрављу. Вечерас је била луминација главних улица око Двора и велика грађанска бакљада, коју су носили наши најугледнији грађани и испред општинског суда главним улицама пред Двор, гдје је Краљ поздрављен свечаном бесједом, на коју је топло одговорио. Пјевачка друштва пјевају химну, бакљада се враћа по том пред општину. Гирланде од сјалица и транспаренти увеличавају призор, коме судједује цијела варош и у свим слојевима ближе и даље околине. Одушевљењу вароши у свим слојевима ванредно.

Биоград, 11. новембра. — Јуче по подне стигло је 40 тешко рањених са Прилипа, а ноћас у два воза 861 рањених са Битоља и један дио са Једрена.

Биоград, 11. новембра. — Предсједник општине биоградске Љуба Давидовић поздравно је данас испред станице Краља Петра говором, у коме је казао да је Биоград горд што је престоница Његовога Величанства; поменуо је све ослобођене крајеве и вароши, све радо принесене жртве, заслуге војске и престолонашљедника, наде у срећну будућност Србије и српског племена, које ће у ојачаној Србији наћи помоћ у рјешавању културних питања; па је наставио: Прелетио си много даље путем, којим је Твој дјед Карађорђе пошао, за непуних мјесеца дана са својим вјерним савезницима. Рушио си једну царевину у један мах као икоји владалац српски. Краљ је одговорио шљедећим говором: Хвала вам од срца, драги Биограђани, изјавама љубави према моме Дому, што ме је јако потресло. Кад сам се прије кратког времена растао од вас пошао сам својој драгој војсци на бојиште са вјером у Бога и у наше јунаштво. Бог је био милостив, а синови данашње Србије показали су да ни у чем не уступају својим славним дједовима. Небројни примјери сјајних ратничких врлина, самопрегоријевања, презирања опасности и смрти у свих без разлике, од редова до генерала, силан су доказ снаге којом Србија располаже. Наша узданица, како смо је с правом назвали, образ нам је осветљала и однијела на јуриш у непрекидном триумфу срчано и весело заставу своју у старе српске земље. Немањички бијели орао раширио је своја снажна крила данас над Скопљем и Призреном, над Сјеницом, Пазаром, Прилипом и Битољем, над Приштином и освешћеним Косовом. Јадна налаћења раја гледа у том светом знамењу зачетак нових срећних дана, које јој носе браћа из Шумадије. Сва Србија као једна душа поднијела је велике жртве, али их је она радо пријимала, знајући зашто их приноси. Из крви наше дјеце, проливане по пољима и горама Старе Србије и Македоније, Тракије и Приморја, нићи ће нови бујан живот. Робље ће отворити врата просвјети. За све то неизмјерно благо дужни смо захвалити српској војсци, која је своју дужност у балканском савезу честито извршила. Живио српски народ и његова дична војска!

— Петроградски „Вјесник“ —

Цариград, 9. новембра. — Званично је „Отоманска Агенција“ овлашћена да изјави да је Гешов упутио Порти документе односно услова примирја. Министарски Савјет је ријешо да су неусвојени. Генералисим је одређен да преговара и да утврди са ратујућим странкама услове, па да их спроведе Порти. Генералисим је извјештен да свакако продужи војне операције докле разложни услови буду постављени. Командант „Хамидије“ телеграфира према рапортима батерије, да су 2 бугарска торпиљера потопљена са артиљериским огњем, а трећи је оштећен. — Делегати се јучер нијесу састајали. Борба се данас продужује.

Москва, 9. новембра. — Купљење прилога, организовано од стране берзе у корист балканских Славана, донијело је 30.000 рубаља.

Цариград, 9. новембра. — Турци постају непопустљиви, те ће тијем отежати примирје. Они мисле да је бугарска војска изнурена и неспособна за напредовање, али влада је више помирљива, док се војнички кругови противе мирном свр-

шетку, држећи да се ситуација промијенила у корист отоманске војске. — Помоћи из Смирне од 4 корпуса у броју од 65.000 бајонета почели су овдје стизати од прије десет дана. — Анатолиске жељезнице прекинуле су сваки превоз ради преноса помоћних трупа. Један пароброд искрцао је јучер 60 сандука муниције, као и 100 топова. Друга се линија одбране изводи између Сан-Стефана и Мисина Киатане. Овом ће линијом командовати Фуад-паша. — Турски су се делегати данас састали у селу Чаталџе са бугарским да утврде рокове примирја. Велике потешкоће биће у обиљежију демаркационе линије. Турци су ријешили да не даду Једрене, и траже да се Бугари повуку до Кир-килиса. Неће да даду такође Скадар и желе да граница буде почевши од залива Еноса у Јејејском Мору, па ријеком Марицом до Једрене, обухватајући ту варош пут Киркилиса и да заврши у Мидији на Црном Мору. Бугари неће моћи то усвојити, јер траже границу Бујучкемеђе-Хадемкеј-Деркос, и да се турска војска повуче до наведених граница. — Заузеће Битоља и капитулација 40.000 војника није произвело велики утисак, пошто је највеће интересовање о Чаталџи. Влада изјављује да ништа не зна о капитулацији Битоља.

Биоград, 10. новембра. — Српске трупе на путу к Јадранском Мору биле су пријатељски дочекане од стране Миридите. Њихов вођа Марк Јоле изјавио је, да су Миридисти готови, да подрже српску управу. — Турске трупе у току битке код Битоља, а такођер код Куманова и Скопља показале су огромну деморализацију, а особито официрски кор. Команданти су одлазили посебице, а остали официри одмах иза прве недаће, напуштајући своје трупе. Ни мало већу храброст нијесу показали ни команданти корпуса Риза паша, Кара Саид паша, који су утекли на три дана прије битке. Говори се, да се Фети паша убио, али је могуће да је утекао. Само се Цавид паша повукао с војском у планине, гдје ће му тешко бити створити пролаз, пошто је мјесто непролазно. — Одјељење прве армије заузело је Ресну. — Српска коњица потукла је код Метфолиба турски одред, који је послје битољског пораза утекао на југ. — Срби су посјели Флорину, гдје је сјутрадан приспјела грчка патрола. — Шеф дринске дивизије телеграфира: да је заузео Љеш, заробио 850 војника, 103 под-официра и 43 официра, два топа крупова, 2500 пушака, заставе, много хране и муниције.

Атина, 10. новембра. — Јуче у јутро се грчка ескадра усидрила пред Митиленом Лезбос, тражећи да гарнизон капитулира. Европски консули и валије затражише рок, да би се избјегло проливање крви а управо да би се турски гарнизон, који се није хтио предати, могао повући у дубину острва. Послије истеченог рока, Грци се искрцаше и истакосе грчку заставу, гонећи Турке. Ескадра се вратила у Лемнос.

Софија, 10. новембра. — Прошле ноћи 4 бугарска торпиљера спазише на 40 миља од Варне крстарицу „Хамидије“, на коју упутише торпедете је иста повријеђена и с ње се спазио знак, којом тражи помоћ од једне друге крстарице, која је пуцала на торпиљере; затим су се крстарице удалиле.

„Мир“ знаје да су Турци код Једрена покушали нов излас с тим да освоје тврђаву Карталтепе, али су били сузбијени изгубивши 350 војника.

Софија, 10. новембра. — Осим Савова наименовани су за изасланике у преговорима о миру Данев и шеф главног штаба.

Софија, 10. новембра. — У три сата у јутро два турска батаљона напали су два дијела бугарских позиција на линији код Чаталџе, али бијаху потучени, те се мораше повући са осјетним губитцима. Прекојучерашње цијеле ноћи и данас цио дан Турци бомбардирају бугарске опколе. Чује се, да је у Једрену гарнизон у очајаном стању. Хране већ нестаје: војници добијају по комад хљеба за 3 дана; болнице и приватне куће препуњене су рањеницима.

Бугарски делегати су стигли вечерас у Чаталџу. Командант 6. дивизије донесен је јуче у Лазарет. Доктори констатоваше да је рана проузрокована зрном дум-дум.

Софија, 11. новембра. — Осим главног команданта Савова наименовани су за бугарске делегате у циљу преговора мира: председник Собрања Данев и шеф генералног штаба Титчев. Грчки је пуновласти делегат Панис, војни агенат при бугарској војсци. Србију и Црну Гору заступа Бугарска. — Бугари су заузели Малгаре и Дедеагач. — „Мир“ јавља да је гарнизон Једренски покушао генерални испад, али је био одбијен са великим турским губитцима. — Бугарске, грчке и македонске трупе добиле су наредбу да марширају ка Чаталџи.

Цариград, 11. новембра. — Састанак делегата мира био је без успјеха. Према листовима, изгледи мира повећају се. Владини кругови увиђају зближење аустро-турско. — Бугарски торпиљери учинили су велики отвор на крстарици „Хамидије“, којој је послан у помоћ један реморкер. — Турски транспорт послан је у Костанцу да укрца коње и коњанике. — Принц Абдул Мецид, султанов брат од стрица, кандидат је евентуални на арбански пријесто. — Чује се, да је Њемачка позајмила 2 милиона лира, уз гаранцију државних бонова.

Беч, 11. новембра. — „Fremdenblatt“ је мишљења да Аустрија мора заштитити своју трговину, те да не страда не само од садашњих него и од будућих граница. Балканске државе морају сачувати трговачки пут к Солуну и пут Ливана слободан. Аустрија се не противи излазу на Јадранско Море све докле се не буде тичало територијалних анексија. „Кореспонденци Биро“ демантује вијести да су аустријски ратни бродови у Драчу, гдје се налази само пароброд „Вурмбрант“, који је ту да прими аустријске поданике у евентуалним потребама.

Цариград, 11. новембра. — Крстарицу „Хамидије“ довели су из Црног Мора два реморкера и ушла је у докове Златног Рог. Јако је оштећена, катарка јој је слоњена гранатом, а предњи дио торпедом; могла се држати на води једино због провизорне закрпе. Ушла је у Златан Рог са приближним панциром изнад линије воде. Неколико комада панцира бијаху разбијени од стреса, јер је само њено гађање артиљерије било за њу претешко. — Отоманске трупе фортификацирају село Јенукеил — 8 километара источно од Деркоса, као тачку отпора у случају од евентуалног повлачења. Јучер је било читави дан живо препуцавање око Деркоског Језера. Непрестана чаркања без озбиљних напада. Топовска паљба управљена је к централним позицијама, али су резултати непознати. Данас је свемирно на страни Деркоса. — Рањени генерал Махмуд Муктар каже да су Бугари од почетка боја у Чаталџи правили извиднице без озбиљних напада, а њихово повлачење је само лукавост да би извличили Турке из фортификације, али је до сад та лукавост остала без успјеха. Од јучер се непрестано чују гласови да битка траје на ливејом европском бријегу дарданел-

ског мореуза. Грци, Срби и Бугари заједно нападају на Галипоље. Колера продужава да пустоши град. Градско вијеће признаје свега 4891 случаја до сада, од којих су 214 смртни, а 268 још се лече заједно са бјегунцима, неурачунавајући ту велико средиште колере у Сан Стефано. Што се пак тиче појачања који се очекују из Алепо, кореспондент „Вјесника“ добио је писмо, у којем га обавјештавају да су скупљени редифи отпуштени, јер пљачкашу околине а и због тога што се није могло дати оружје, униформа и профитанат.

Цариград, 12. новембра. — Међу условима примирја предложених од стране савезника, Турци налазе да је немогуће усвојити предају Једрене и предају утврђене линије Бујукчекме-Хадемкеј-Деркос. Турци би акцептирали status quo у Једрене, који ће остати оисједнут, али ће напади престати; неутрализација речене фортификационе линије са једновременим повучењем војујућих странака на 40 км. даљине. Позиције аванпоста бугарских требали би да се повуку до Черкесеја, а Турци у Сан-Стефано. Делегати турски стигли су у Хадемкеј. Данев и Титчев стигли су у Чорлу. Порта је наименовала као делегате за преговоре примирја Рашид-пашу, министра трговине и Хади-пашу, шефа генералног штаба.

Софија, 12. новембра. — „Мир“ јавља да ће већи дио трупа, које се налазе у Трасу — бугарске, српске и грчке — ући једновремено у Цариград.

Цариград, 12. новембра. — Лист „Алемдар“ јавља, да ће примирје бити за 7 дана, те је ово баш противно круговима порте, који јављају да још никакво поравњање није закључено, јер министарски савјет обрађује услове мира. — Јуче није било никаквог боја на Чаталци.

Рим, 13. новембра. — Бивши министар морине Бетоло, сараднику „Трибуна“ изјавио је, да би Италија морала жељети Драч као трговачко јадранско пристаниште, које отвара пут к Дунаву у толико прије, што Драч није подесан да служи за базу флоте. Што се пак тиче Валоне, Италија, вели, не може допустити њену окупацију ни директну ни индиректну од стране које велесиле, јер би то парализовало сваки значај Таранта и Бриндизи као базе флоте.

Атина, 13. новембра. — Више од 29 параброда грчких из Солуна стављени су на расположење за превоз бугарских трупа, чије укрцавање траје без престанка. Царинарнице у Солуну опет су отворене. — Грчке власти у Солуну откриле су завјеру од стране турских заробљених официра, који злоупотребљавајући капитулације хтједоше да формирају у граду банде, па да свргну грчке власти. — Конспиратори — војници и официри — биће упућени у Грчку. Пароброди из Цариграда превезли су више од 200 грчких фамилија, које бјеже од евентуалних нереда.

Москва, 13. новембра. — Администрациони савјет уочишта сирочади из Москве предложио је, да се отвори уточиште за сирочад погинулих Словена у балканском региону.

Цариград, 13. новембра. — Крстарица „Месудије“ на брзу руку поправила је 4 рупе на лијевој страни изнад линије воде и пошла је синоћ у Црно Море. Крстарица „Барбароса“ пошла је из Мраморног Мора у Црно Море, а према гласовима и она је повријеђена на лијевој страни од бугарске артиљерије код Родоста. Турска ескадра састављена из „Месудије“, „Барбароса“ и „Гургутреис“, као и из неколико

торпиљера, гони сада 6 бугарских торпиљера, који се бијаху сакрили у пристаништу Мидије и отуда нападали на турско бродовље. Бугарски торпиљери били су превезени жељезницом из Мидије до Визе, гдје се појавише неочекивано. — Пошљедње вријеме сваки дан појављују се турски аероплани са њемачким авијатичарима и посматрају кретање бугарске војске. Тако су пронашли јучер 2 бугарске колоне једну која је марширала Галипољу, а друга Једрену. — Изет паша инспектирао је Дарданеле; довео је тамо 29.000 инфантерије и 2.600 кавалерије. Дарданелски пролаз био је 24 сата затворен за стране параброде, а за то вријеме преведоше се трупе са азијатске обале на европску. Код Дарданела грчка флота са много транспорта очекује долазак бугарских трупа, да окупирају Галипољу. Свакодневно долази Турцима помоћ преко Црног Мора; 10. и 11. ов. м. експедирано је 10.000 пјешака, 900. коњаника, и 32 топа крезових, 8. ов. мј. изађоше из Конија, па се упутише преко Адана за Цариград 8000 Курда под командом сина Шеик-Ибрахима. Очекује се из Конија још 2000 Курда.

Софија, 14. новембра. — „Мир“ констатује да према обрту, који узеше балкански догађаји, почиње у Румунији да се манифестирају политичке струје, које препоручују нове комбинације за будућност земље. Истина, те нове струје нијесу још добиле званичног признања и не може се још говорити о новој оријентацији румунске политике, као ни у једној другој земљи гдје постоји, у колико се тиче спољне политике, потпуна противност међу владајућим и одговорним круговима као и неодговорним, који учествују у државним пословима. Може се претпоставити да ће се Румунија, непромјењиво пријатељица Бугарске, ријешити на неке измјене, које јој савјетују садашњи догађаји и које већ тражи инстиктивно румунско јавно мњење, а да је то не обавезе да дође у неспоразум са неком великом силом. Најпослије, каже „Мир“, то ће само учврстити наше односе са Румунијом и допринијети да Бугари и Румуни, сједињени искреном солидном дружбом, могу играти велику улогу на Балкану и у опште бити у стању да утичу на интернационалну политику. Према „Миру“ у првом састанку пуномоћника у Бујукчекмеце ријешено је да обије ратујуће стране оставе турско-бугарском генералном штабу да он успостави демаркациону линију међу 2 армије. Други састанак биће сјутра у Чаталци у једном вагону.

Цариград, 14. новембра. — Публикована је ирада односно зајма 3,800.000 турских лира, реализираних од стране отоманске банке под гаранцијом бона трезора.

Цариград, 14. новембра. — Према незваничним вијестима други састанак делегата, који је био јуче у подне, није донио никаквог резултата. Делегати су се одвојили да извијесте своје владе о томе. У портиним круговима увјеравају да је поравњање немогуће. Више гласова кружи о условима које су поднијели отомански делегати, али се држи да су исти тражили повлачење Бугара с оне стране Киркилиса. Ти гласови могу бити и погрешни, али постоје озбиљне различности о судбини Једрена, што је главна тачка за неспоразум. Овдашњи војнички политички кругови постали су веома шовинистични, под утицајем Аустрије.

Атина, 15. новембра. — Контра-торпиљерка турска, која је била потопљена у заливу Превеза, извучена је из воде и уврштена у грчку мрнарицу.

Биоград, 15. новембра. — Од јуче сви страни консули, који се налазе у мјестима окупираним од Срба, упућују својим владама шифроване депеше и запечаћена писма.

Берлин, 15. новембра. — Гласови као да је Њемачка предузела иницијативу за европску конференцију, сасвијем су неосновани.

Беч, 15. новембра. — „Нова Слободна Преса“, пишући о аудијенцији грофа Турнвалсасине код цара, констатује да везе између Беча и Петрограда нијесу прекинуте.

Париз, 15. новембра. — Војни министар овластио је „Хавасову Агенцију“ да изјави да ниједан резервиста није добио наредбу о сазиву.

Рим, 15. новембра. — Лист „Месаџеро“ доноси интервју са Крупенским, у коме се истиче нада за мирно ријешење спора између Аустрије и Србије.

Цариград, 15. новембра. — Њемачки кореспондент Бурнилер умро је од колере, а два друга њемачка кореспондента разбољела су се такође од колере.

Беч, 16. новембра. — Инспектор аустро-угарске војске барон Хетцендорф стићи ће сјутра у Букурешт да преда краљу румунском својеручно писмо цареве.

Биоград, 16. новембра. — Српске трупе марширајући из Охрида пут Валоне заузеле су Елбасан и Тиран, гдје су успоставили административне власти, а тако и Драч гдје се сад налази генерални штаб треће српске армије. Срби су до сад организовали у Македонији једанаест српских округа. Главни дио српских трупа под Једреном налази се између лијево обале Марице и Тунце. Код српске административне власти у Битољу долазе депутације из околина, које још нијесу узете од Срба, као и становници свију народности, тражећи да се што прије пошљу трупе да успоставе ред.

Атина, 16. новембра. — Краљ и принц Никола посјетили су у Солуну митрополита и главног рабина.

Цариград, 16. новембра. — „Оттоманска Агенција“ изјављује да су турски и бугарски делегати имали 14. тек. састанак у Чаталци. Други састанак био је јуче у 10 сати пред подне. Делегати су одлучили да наставе преговоре. Назим паша приредио је у Чаталци делегатима до ручак послан из Стамбола. Листови изјављују да ће мјесто преговора о примирју бити преговори о миру. С друге стране, пак, говори се, да су преговори потпуно прекинути. Данас је стигао овамо Осман Низами паша. Турски и бугарски делегати састали су се у 2 сата послје подне у Бакчекеј. Бугари су захтјевали на првом мјесту предају Једрена, а турски делегати одбили су да расправљају о томе питању, те су преговори моментално прекинути.

Софија, 16. новембра. — Рекрути 1914. године позвани су под заставу.

Атина, 16. новембра. — Регимента грчке кавалерије заузеле је Касторију. Данас су 17 грчких транспортних бродова, на којима се налазе бугарске трупе, оставили Солун.

Цариград, 16. новембра. — Према пошљедњим подацима, преговори готово и не напредују, али ће се наставити сјутра. Консули Енглеске, Аустрије, Француске и Русије упутили су из Једрене својим амбаседерима идентичан радиотелеграм од 13. тек., у коме стоји: Потврђујемо извјештај војничких власти да Бугари нарочито бомбардују варош. Међу страним подацима нема још никакве жртве. — О преговорима нема још никакве тачне вијести. Портини опсимистички кругови увјеравају, да ће

кроз два три дана бити закључено поравњање. Према подацима кореспондента „Вјесника“ поравњање је веома тешко, готово немогуће. О питању Једрена лист „Алемдар“ држи да ће доћи до резултата, пошто су делегати одложили расправу за три сата да консултирају своје владе. Овдје се подржавају гласови да Њемачка савјетује Турску на отпор.

Атина, 17. новембра. — Вијест упућена „Тану“ из Софије да је Солун искључен из зоне грчких претензија у смислу грчко-бугарске конвенције, није основана.

Валона, 17. новембра. — Предсједник Исмаил Кемал са арбанаским делегатима прогласили су независност Арбаније.

Биоград, 17. новембра. — Консул Прохаска налази се у Скопљу у потпуном здрављу. Консул Едл са секретаром спољних послова Ракићем отпутовао је у Призрен ради истраге у афери Прохаскиној. Званично се јавља да су српске трупе заузеле Дибру иза упорног отпора са стране оних Турака који су се повукли из Битоља, као и Арнаута и Малисора. Пошто су се Арнаути из Дибре покорили, пут је за море отворен. Трупе турске потучене код Битоља свакодневно се предају у јачим одјељењима. Јуче су се предали у Ресну и Охриду 2 батаљона Турака са командантима. Срби су узели у Битољу 66 топова, много пушака и муниције.

Берлин, 17. новембра. — Министарство спољних послова потврђује да је Енглеска предложила велесилама да се настави измјена мисли дипломатским путем, без обзира на конференцију посланика за коју мјесто још није одређено. Ту конференцију не треба мијешати са другом, на којој ће се ријешити источно питање, а која се не би могла састати него тек по свршетку рата између балканских држава и Турске.

Беч, 17. новембра. — Берхтолд је посјетио египатског принца Ахмед Фуад беја, који је према „Цајту“ аустријски кандидат за арбанаски пријестол.

Цариград, 17. новембра. — Турска је набила један дреднот поручен у Чилу.

— Бечки Кор. Виро —

Цариград, 11. новембра. — Неколико иностраних војних аташеја, који су били у главном стану вратили су се. — Генерал Изет паша, именован за пуноправног заступника, повратио се синоћ из главног стана, па је присуствовао једном дијелу министарске сједнице, а данас је опет отпутовао за главни стан. — Артиљериска борба на спољним позицијама Чаталце продужује се. — Један турски вечерњи лист, дознаје да је гарнизон Једренски учинио јучер у јутро нови победоносни испад у правцу Киркилиса. Бугари су изгубили много мртвих и рањених. — Осим генералиса Назим паше, порта је наименовала за посланике у преговорима ради мира: министра трговине Решид пашу, посланика у Берлину Осман Низами и шефа главног штаба Хади пашу, који ће се састати са бугарским опуномоћеницима да утврде услове примирја, ако су их Бугари измијенили.

Цариград, 11. новембра. — „Нови Бечки Вечерњи Лист“ дознаје из обавјештеног извора да су вијести о аустријском ратном бродовљу у Драчу и аутономији Арбаније, која би требала да буде прокламована под њиховом протекцијом, апсолутно неосноване, јер се у Драчу налази само један Лојдов параброд „Вурмбранд“ да би могао у сваком случају узети аустријске поданике. — Бечки лист „Wiener

Allgemeine Zeitung“ дознаје из Париза, да је тамо стигао телеграм из Драча по којему је арбанаски вођа Исмаил Кемал беј прокламирао независност Арбаније, а у име свију породица које станују у Арбанији.

Б. Пешта, 11. новембра — Угарски биро јавља званично да ће публицирати сјутра указ о наредби од 20/3 1909. у смислу забране публикације војничких мјера, које ће важити и сада.

Атина, 11. новембра. — На приједлог министарског савјета, генерал дивизије Диадок произведен је у чин генерал-шефа, у част његових бриљантних услуга, које је учинио отаџбини против непријатеља за вријеме садашњег рата.

Беч, 11. новембра. — Вијести иностраних листова о великим аустријским војним мјерама врло су преувеличане. У ствари то су само ефективне допуне за мирно вријеме. Неколико трупа само су мјере предострожности; дакле сви гласови о мобилизацији апсолутно су без основе.

Беч, 12. новембра. — Око 50 југословенских студената, користећи се приликом да српска црква служи благодарене због српских побједа, приредиле демонстрације и хтједоше да прођу Кертнерштрасе, али бијаху устављени од стране полиције. На њихову ларму огорчена публика обрну се енергично противу демонстраната и кад не хтједоше да се разиђу, полиција ухапси њих 15.

Цариград, 12. новембра. — Јуче је забиљежено међу грађанством и бјегунцима 60 случајева колере. До сада 531 случај, од којих 247 смртна. Неколико села између Чаталде и Цариграда, бојећи се колере и епидемије која је јако распрострањена међу бјегунцима и рањеницима, напуштена су.

Цариград, 13. новембра. — Од преговора турско-бугарских делегата резултат још није познат. Хапшење Младотурка продужава се. Ректор Универзитета, Сами-бег, ухапшен је. Предсједник Сената Ферид-паша конферисао је јутрос са великим везиром односно Арбаније. Чује се, да ће преговори наћи на потешкоће, јер бугарски делегати траже предају Једрене, коју би Турци жељели да никада не предаду. Делегати ће се састати опет сјутра. У данашњој сједници Турску репрезентираху Рашид-паша и пуковник Али-риза.

Лондон, 13. новембра. — „Рајтер“ јавља да су Грци окупирали Хиос.

Лондон, 13. новембра. — „Westminster Gazette“ поводом ријечи из апела Пашића објављеној у „Times-у“, у корист аспирације српских, говори да би то било апсурдно лудило узимати у обзир могућност конфликта аустро-руског за једно питање као ово о изласку Србије на море. Енглеска треба да предочи савезницима да не стављају у опасност њихове добитке са превеликим и немогућим потраживањима.

Букурешт, 13. новембра. — Краљ је примио Османа Низами у аудијенцију, која је трајала 1½ сат, после чега је Низами конферисао 1¼ сата са Мајореском. У вече је краљ примио Мајореска.

Беч, 13. новембра. — Војна Кореспонденција јавља да је позвана аустро-угарска ескадра из Леванта у воде отаџбине, јер је њено присуство ту потребније и велики трошкови које проузрокује, више оправдани. Само крстарица „Асперн“ остаће у Цариграду. Крстарица „Марија-Терезија“ остаће у Солуну на расположење посланику, односно генералном консулу.

Петроград, 13. нов. — Владини кругови одбијају наводе оног дијела западно-европске пресе, која приписује Русији ратне намјере. Ови кругови поричу такођер да су се и у каквом погледу односи руско-аустријски погоршали, говорећи да руска влада вјерује да ће се моћи наћи мирна солуција аустро-српског конфликта. Велики балкански рат ће се свршити и велике силе имаће јасну основу за преговоре. Сазонов није никада био другог мишљења, које у осталом дијеле и виши кругови. Није још никада било неспоразума међу овим круговима и Сазоновом.

Биоград, 13. новембра. — Војска престолонашљедника заплијенила је у Битољу 51 турски топ. До сада је број 200. 10.000 турских заробљеника налазе се у Битољу.

Цариград, 13. новембра. — Војни суд изјављује односно узрока о хапшењу младотурских министара и других чланова комитета да је прелиминарна анкета утврдила, да је комитет пробао да ослаби морал војске и прије и за вријеме рата организира комитет за атентат бомбом на Султана, министра рата и неколико лица вишег положаја.

Петроград, 13. новембра. — Према „Вјеснику“, министар иностраних дјела изјавио је да су гласови листа „Berliner Neuesten Nachrichten“ и „Frankfurter Zeitung“, као и друге вијести односно непријатељских намјера Русије према сусједним државама и војних припрема, које би требале да буду у том циљу, — неосновани.

Цариград, 14. новембра. — Опумоћени делегати бугарско-турски састали су се данас. Сјутра ће држати пошљедњу сједницу. Јуче су турски делегати изјавили да Турци неће ни да чују о предаји Једрене. Мисли се, да ће преговори бити прекинати, те да ће се рат продужити. — Патријарх Јоаким умро је. — Бивши солунски депутат Хонес, који је послје вијећа са великим везиром био послан са мисијом у Атину и видио се са Венецелосом, повратио се данас. — Бивши министар Халаџиан пуштен је под гаранцијом. — Један вечерњи турски лист дознаје, да ће Бугари учинити највеће напоре само да узму Једрене за вријеме преговора. Општи напад очекује се сјутра.

Атина, 14. новембра. — Пуковник Деларануатка телеграфира из Хиоса прекјуче да је то острво од синоћ заузето и да је учинио прокламацију при заузећу острва у име грчког краља. — „Атинска Агенција“ јавља да је данас стигао у арсенал турски торпиљер „Адалиа“ ухапшен у Превезу као ратни плен и већ је убројен у ратну флоту грчку.

Париз, 14. новембра. „Хавас“ јавља из Цариграда да су нереди отпочели кад је крстарица „Журиис д'ела Гравијер“ отпутовала за Дедеагач.

Цариград, 14. новембра. — Заступник валије у Смирни јавља да су 2 барке пуне грчке војске, искрцавајући војску са грчких бродова, биле потопљене близу Хиоса, од стране турске војске, а пушчана и топовска ватра трајала је 50 минута. Један турски лист јавља да је Грцима пошло за руком да искрцају и окупирају Хиос.

Лондон, 14. новембра. — „Рајтер“ дознаје из дипломатских кругова да нема још ништа што би могло оправдати песимизам који влада у опште. Извјесни добро обавијештени кругови не дијеле тај песимизам.

Цариград, 14. новембра. — Јучерније била никаква битка. Обије стране заузете су подизањем шањчева. — Увјеравају, да је министарски

савјет у јучерашњој сједници, сматрајући да се преговори за примирје различе, одлучио да се сам директно ангажује у преговорима за мир. У ту сврху отпутовао је прошле ноћи Релиш паша, носећи опумоћеницима отоманским нове инструкции.

Беч, 15. новембра. — „Политичка Кореспонденција“ објављује извјештај из Цариграда, у коме стоји да одлука портина за наставак рата потиче из њених сопствених побуда ушљед тешких услова за примирје, а да томе није допринио ма који страни утицај, а нарочито тврђење француских листова као да је Аустро-Угарска дала Турској савјет у смислу да се настави ратна акција, злобна је измишљотина, којој је сврха да осумњичи монархију и понизи је у очима балканских народа. Аустро-Угарска, као и сви дипломатски кругови држали су се вазда строге неутралности још од почетка рата. С погледом, пак, на распрострањену претпоставку као да је бечки кабинет у српском питању затражио од српске владе одговор, „Политичка Кореспонденција“ констатује да је српска влада била предузела иницијативу да преко свог посланика у Бечу покуша оправдати своје претензије, на што је бечки кабинет дао саопштити преко свога посланика у Биограду своје гледиште не тражећи одговор. — Аустро-угарски конзул Едл повратио се из Митровице у Скопље, гдје ће се задржати мало времена, па ће отићи у Призрен.

Биоград, 15. новембра. — Седма окружна команда сазива потпуно све резервне офицере и војне чиновнике, који до сада нијесу били сазвани да предстану својој команди у року од 24 сата.

Цариград, 15. новембра. — Према извјештају из званичних извора, преговори опумоћеника од обадвије стране нијесу ни данас донјели никаквог резултата, те ће се наставити сјутра. — Поводом искрцања иностраних морнара, који су поразјештени, већи дио аустро-угарских и њемачких морнара, као и неких других велесила, укрцани су на своје бродове.

Атина, 15. новембра. — Генерал-лисимус Дијадок телеграфира јуче из Флорине, да је регимента кавалерије заузела прекјуче Касторију, гдје је већ стигла цијела дивизија. Турске трупе дале су се у бјегство. Телеграфске везе данас су успостављене.

Лондон, 15. новембра. — „Дељи Телеграфу“ јављају јуче у 4½ сата послје подне из Драча, да је онамо истакнута народна застава арбанаска на здању гувернерову, те је остављено званичницима турским на избор, или да признају нови режим или да отпугнују. Све турске заставе у луци скинуте су. Арбанаска застава је црни орао на црвеном пољу.

Цариград, 15. новембра. — Говори се, да су на данашњем састанку отомански опумоћеници инсистирали да гранична линија Турске остане на цијелом земљишту од Солуна до укључиво Киркилиса. Балкански савезници инсистирају да гранична линија буде према Серају и Мидији.

Беч, 16. новембра. — Јављају из Букурешта, да ће аустро-угарски војни инспектор барон Конрад Хетцендорф стићи сјутра онамо и отјести у дворцу као гост краљев. Исти носи својеручно писмо Франца Јосифа краљу Каролу. — „Фремденблат“ демантује категорички тврђења неких страних листова о куражирању Турске са стране Аустрије да настави рат, изјављујући да је то фриволна и злонамјерна измишљотина. Телеграм из Драча потврђује да је данас у неколико околних вароши проглашена неза-

висност Арбаније. Застава арбанаска истакнута је на здању гувернерову у Драчу.

Рим, 16. новембра. — „Агенцији Стефани“ јављају из Валоне да су арбанаски делегати сакупљени под предсједништвом Исмаил Кемал беја, прогласили независност Арбаније. Истакнута је арбанаска застава уз велико одушевљење становништва, које је ишло у поворци, пјевајући народне пјесме и манифестирајући пред консулатима Италије и Аустро-Угарске.

Цариград, 16. новембра. — Опумоћеници турско-балкански и мали су нови састанак, те се у званичним круговима држи највећа тајна о преговорима. Кажу, да ће порта предложити сад границу која би полазила од једне тачке на садашњој турско-бугарској граници у кази Ђиркајали и сашла до Јејејске обале у косом правцу, оставив Турској Дедеагач. Турци показују оптимизам, држећи, да ће се преговори довршити до понедјелника. Осман Низами присуствовао је јуче из јутра министарској сједници. Министарство војно саопштава да ће војни обвезници од 1893. бити неодложно позвани под заставу.

Рим, 16. новембра. — „Агенцији Стефани“ јављају из Валоне, да је Исмаил Кемал беј стигао онамо и посетио консуле Италије и Аустро-Угарске, и да ће скупштина арбанаских делегата прогласити независност и неутралност Арбаније. Биће одмах упућена једна комисија код европских влада почев од Италије, која ће затражити признање Арбаније. Увјеравају, да је Исмаил Кемал беј у разговору са консулима Италије и Аустро-Угарске истакао да се независност Арбаније оснива на принципима територијалног интегритета и неутралности и да се Арбанија узла у добро расположење свију велесила.

Биоград, 16. новембра. — „Самоуправа“ позива српску штампу да не прејудицира интересе Србије, пишући изазивачки. Интереси балканских народа, вели, захтјевају, да њихове оспирације буду поткријепљене материјалним аргументима.

Лондон, 16. новембра. — „Дељи Телеграфу“ јављају из Драча синоћ у 5 сати по подне, да су српске трупе заузеле Драч без отпора. Ушљед поласка Лојдовог пароброда „Вурмбранда“ са безжичним апаратом нема начина да се може више јављати.

Биоград, 16. новембра. — Принц Ђорђе разболио се у Скопљу од тифуса, те је пренесен у Биоград.

— Бугарска Агенција —

Софија, 13. новембра. — Турске трупе из Једрене, пробале су јучер нови испад противу јужног бугарског сектора, али бијаху потиснути са великим губитцима. — Бугари сужавају непрестано обруч опсаде, па су се примакли још један километар к вароши.

Софија, 13. новембра. — Данас послје подне ће бити први састанак бугарско-турских делегата за примирје у Бакчикеј, неутралној зони, близу Бујучкемеце.

Софија, 16. новембра. — Двије дивизије турских редифа предале су се бугарским трупама код села Мехумли, између Дедеагача и Димотике. Од прве и друге дивизије, које су били под командом Џавер паше, заробљени су два паше, 252 официра. 8897 војника са 8 брдских топова, 2 митраљеза, више од 1000 коња са великом количином ратног материјала. Турци су се предали иза жестоке битке. Заробљеници су упућени у Димотику.

Стара Србија

Проблем српско-арбанаских одношаја, необично је компликован и научно врло мало објашњен. Има доста наговештавања, да је било између Срба и Арбанаса, много етнографског претпањања, у ранијим и новијим вјековима. Зна се, да је у средњем превлађивало на Косову, Метохији, Подрини, призренској околини, сјеверним источним шумама Шаре планине. Источно од линије, која је ишла од сјеверних Проклетија на Љуму, превлађивао је у огромној већини српски елемент. Арбанаси као стално настањено становништво, ређе се спомињу у овој области; они се махом спомињу као сточари, који лети живе по високом старосрбијанским планинама, а зими по примору и плодним старосрбијанским котлинама.

Обично се мисли, да је овај однос покварен за вријеме великих српских сеоба које су из Старе Србије ишле у Јужну Угарску, и да су тада ове области опустиле од Срба. Међутим проблем поарбанашавања ових области је много компликованији и вршен је много спорје, у више махова. Тако на примјер зна се, да су Срби још у првој половини 19.ог вијека живјели у великим масама на линији Дечани—Љума, и да су српска насеља допирала и на југу мимо Швањски мост.

Осим тога може се поуздано утврдити да су многе чисто арбанаске и арнаутске области престављале у почетку деветнајестог вијека српске православне области. На овај начин несумњиво је, да ће се од сада питање о поарбанашавању ових области морати мало друкчије третирати. Несумњиво је да је великим сеобама у 17.ом вијеку етнографска равнотежа била помјерена на штету српског народа.

Али је исто тако угврђено, да су Срби у великим компактним масама живјели у овим областима специјално у Метохији и на Косову још у почетку 10.ог вијека. Не зна се тачно, одакле је то било српско становништво које је остало иза великих сеоба, или су то потомци досељеника из Црногорских Ђрда, из Старе Колашине и из Шарских жупа, којих и сада има у знатном броју и по Косову и по Метохији.

Арбанаси су нарочито почели пустошити ове области, у другој половини 19.ог вијека, и то за вријеме српско-турских ратова и послје њих. Од године 1878. врши се нагло иселавање из ових области, у Србију. Велики број српских села опустошен је ношљедних тридесет година. Тим пустошењем, прогоњењем и поарнаувањем српског становништва, Арнауту су успјели, да за неких 60 до 70 година своје етнографске границе помјере на исток за 100—130 километара. Арнаутска насељења образовала су једну претежно арбанаску зону, која се као клин била угиснула међу српске области, Црне Горе, Новопазарског Санџака и Србије.

Та арбанашка најезда, коју је турска власт свјесно помагала, ишла је за тим, да југоисточно Српство раздије као једну етнографску целину, да одвоји Вардарске Србе од Срба у краљевини и Новопазарских Срба, и да тако на својој територији потпуно утамаи српски елемент.

Овим процесима старосрбијанско питање је постало актуелно већ давно и сад, у пошљедњем моменту српске краљевине биле су приморане да га решавају оружаном силом, пошто су пропали сви дипломатски покушаји да се српском становништву у Старој Србији осигура пристојан и миран живот.

Нема краја у Европи, гдје је један народ био изложен толиким мукама, и гоњењима, као што је српски народ у Старој Србији. Отивање, убијање, одвођење дјеце и жена, уцењивања били су дневни и обични догађаји у тим областима. Да би очували колико толико своје имање и живот Срби, су се морали прилагођивати арбанашком начину живота и сакривати своје особине. Примили су арбанашку ношњу, обријали су главу, и пустили перчии као Арбанаси и научили језик арбанашки. Већина их пред Турцима и Арбанасима говори арбанашки, а у кући српски. Многи су били присиљени да привидно приме Ислам, док су у кућама живјели као Православни. У породицама због ових прилика догађају се баш праве фамилијарне драме. Ове појаве које су сличне мимикрији у биолошком свијету, узрок што су се српски елемент не види и што су многи странци који су по овим областима путовали, тврдили да су Срби у свим овим крајевима искоријењени.

Ипак сами Срби Православни сачињавају добру четвртину, кадкад трећину а понекад и близу половине становништва, и то баш у оним областима, за које су тврдили многи странци (на примјер аустријски консул Ипен,) да Српство преставља у њима само једну историјску успомену. У цијелој Старој Србији, када се узму у обзир оба дјела, на сјеверу и југу

Шаре, Православни ће Срби имати натпловичну већину становништва.

Уз Православне Србе има знатан број Срба Муслимана, које негдје зову Потурцима, негдје Ерлијама, негдје Арнаутима, а у јужној Старој Србији и Помацима. Ови Срби Муслимани, као сви Срби Муслимани ријетко имају националне свијести. У томе се разликују Срби Муслимани од Арбанаса, Муслимана, који мијењају вјеру као кабаницу, али остају увијек на првом мјесту Арбанаси, и сачињавају не само своју националну свјест и свој језик, већ сачувају и приврженост својој фиси, (племени). Ови Срби Муслимани негдје говоре само српски, негдје боље српски но арбанашки, а негдје подједнако добро и српски и арбанашки. Они памте своје српско поријекло али им ништа не смега да буду највеће крвопије своје браће. Ових Срба Муслимана има врло много, често насељавају сами непомоћни велике области (Гора код Призрена, Дреница и већина области у Санџаку). Срби Православни са овим Србима Муслиманима сачињавају добре двије трећине целокупног становништва у Старој Србији.

Др. Ј. Дедијер.

Нови српски ђенерали

Послје славне кумановске битке Краљ Петар је произвео у ђенералски чин шљедеће пуковнике: Живојина Мишића, Петра Бојовића, Михаила Рашића, Павла Јуришића, Милоша Божановића и Ђоку Михајловића.

Живојин Мишић је био ђенералштабни пуковник и помоћник шефа главног ђенералштаба. Родом је из села Струганика у окр. ваљевском. Важи као један од најспремнијих српских официра. Радио је и на војној књижевности. Чешће је био изасланик на маневрима француске, њемачке и руске војске.

Петар Бојовић је такође ђенералштабни официр. До пред рат био је командант коњичке дивизије, а за вријеме рата постављен је за шефа штаба престолонашљедникове армије. Рођен је у Новопазарском Санџаку, одакле је са родитељима и браћом као дијете дошао у Србију. Врло је спреман официр, миран и тих. Радио је на војној књижевности, био је кандидат за министра војног, али се није хтио примити.

Михаило Рашић је био артиљериски официр. Рођен је у Алексинцу. Био је дуго година маршал двора под краљем Милоном и Александром. Врло је образован човјек, спреман официр и финих манира. Био је председник комисије за пријем топова у Француској, као најбољи артиљериски официр. Сад је командант дунавске дивизије II позива.

Павле Јуришић Штурм, до скоро први краљев ађутант, командант је дринске дивизије I позива. Родом је Прајз, из Магдебурга, али је као млад официр дошао као добровољац у Србију за вријеме првога рата са Турцима 1876. год. Он је пјешачки официр и долази међу најспособније. Храбар је и врло омиљен.

Милош Божановић је родом Славенац, али је дјететом пријешао у Србију. Био је ижињерски официр. Сад је командант дунавске дивизије I позива. Врло је спреман официр. Био је и у Русији на вишем образовању. Био је кандидат за министра војног.

Ђока Михајловић је родом из Чачка. Био је пјешачки официр. Сад је командант шумадијске дивизије I позива. Врло је спреман официр.

Од нових ђенерала учествовали су у сва три ранија рата сви, сем Божановића и Михајловића, који су само учествовали у бугарском рату. Јуришић је сем тога, као пруски официр учествовао у њемачко-француском рату 1870—71 г. Поред велике војничке спреме и талента, нови ђенерали имају, дакле, и велико ратно искуство.

Илија Гојковић је пјешадиски официр. Рођен је у Грошаници у крагујевачком округу. Изучио је само 4 раз. осн. школе, па је био на занату. У 20.ој години ступио је у војску, у којој је стекао карријеру. Он је такозвани „фронташ“ официр, али је радом и способношћу додјерао до највећег чина у војсци. Године 1910—11 био је и министар војни. Сад је командант моравске дивизије I позива. Врло је способан и омиљен.

Болнице за рањенике

Наше санитарне прилике су за вријеме рата врло добре.

На **Цетињу** има **четири** болнице; оне су смјештене у државној болници, Војном Стану, Кадетском Корпусу и државној гимназији.

У **државној болници** је управник др. Станко Матановић, а љекари су др. Нико Новаковић, Ђуро Мартиновић, Филип Лазаревић и Милован Лопичић; њихови помоћници су лекари: Јован Мијушковић, Бож. Јоветић и Нико Миљанић. Економ је Ф. Врчевић. Рањеника има 51.

У **Војном Стану** је чешки помоћни љекарски збор. Управник је др. Рихлик. Ђекара има 6, помоћника — лекарица 16, добровољних сестара 6, затим 16 болничара и болничарке, 1 инжењер 1 апотекар, као и кувар и друго помоћно особље. Економ је Перо Врбица. Рањеника има 329.

У **Кадетском Корпусу** је болница Ђепог Им. Височанства Велике Књагиње руске Милице. Ђекари су др. Гаврило Константиновић и др. Радвиловић. Њихов је помоћник лекарица Јован Булајић. Економ је др. Шола. Рањеника има 61.

У **државној гимназији** је управник наставник Душан Ђукић. Ђекар др. Душан Гузина, лекарици Милош Мартиновић, Иван Јерговић и Мих. Матановић. Економ Мило Капичић и Лазар Радоњић. Рањеника има 62. Сви су ови на путу опорављења.

Милосрдне сестре, које су са стране дошле и раде по болницама на Цетињу су: г-ђе Милица Бакићка, Даринка Миљанићка, Стане Ђешевевић и Славка уд. Антонети и г-ђица Босилка Рудовићева.

На **Ријеци** се налази једно одјељење енглеског Црвеног Крста. То је пролазна превлађишна станица. У њој има 20 рањеника.

У **Подгорици** има **јед** болница: оне су смјештене у три одјељења Војног Стана, у Монопољу, државној гимназији, старом Војном Стану и на Драчу.

У **Војном Стану** у првом одјељењу је француски Црвени Крст, у другом руски љекари, које је послало Словенско Добротворно Друштво у Петрограду: Мих. Давидовић Рапутов и Константин Идурдовић Кербер, као и Всеволод Завалевајски, а у трећем раде љекари др. М. Радуловић, Кеџановић, Хуго Фабијанић и Милан Јовановић. Њихови супомоћници лекарици Стеван Баровић, Пет. Драговић, Ил. Поповић, Милован Башовић и Радван Бојић. Милосрдне сестре су: Софија Поповић, г-ђе Анка др. Ристе Јеремића, Ана др. Вој. Кеџановића, Ева Вебер, Умберта Грифини-Почек, Паулина Ковачевић, Персида Шолајићка и г-ђица Едит Дурхам, Белосава Дмитријевић, Милка Илићева и Радојка и Вукосава Пеларија. Сва три одјељења имају по четири собе. Рањеника је у њима скупа 200.

У **Монопољу** је талијански Црвени Крст. Рањеника има 50.

У **гимназији** је аустријски Црвени Крст, а њихова амбуланса је на Плавници. Рањеника има 53.

У **старом Војном Стану** је болница за обољеле војнике. У њој је др. Јурничек, Швајцарац, а помоћник му је Перо А. Јовићевић.

На **Драчу** је болница за заразне болести, у њој је љекар др. Каролина Метјус.

На **Груди** је амбуланса талијанског Црвеног Крста са др. Т. Скоћанги, као и швајцарског Црвеног Крста, у којој је љекар др. Пајер. У трећој превлађишној станици налазе се лекари др. Мило Иличковић, Нешко Радовић и Мих. Вукчевић. Помоћници су им лекарици Нико Б. Мартиновић, Јов. Вуковић и Василије Поповић.

У **Бару** је у Монопољу одјељење енглеског Црвеног Крста. Рањеника има 40. Од љекара су још у Бару др. С. Гргић и др. Александар Јачин.

У **Улицу** је руски Црвени Крст (један одред петроградски и један одред харковски). Болнице су смјештене у основној школи и по приватним кућама. Од љекара је ту и др. Пера, који управља болницом за обољеле војнике. Рањеника има 109.

У **Колашину** је болница смјештена на Брези, у којој је до сад вршио љекарску дужност др. Душан Гузина с г-ђом. Помоћник је лекарица Милан Марић. Рањеника има 25. Они ће сад да се смјесте у Подгорици у Монопољу.

На **Андријевици (Беране)** су лекари др. Лазо Димитријевић и Перо Контић. Помоћници су лекарици Марко Бан, В. Хајдуковић, Сава Драшковић и Божа Милошевић. Рањеника има 16.

У **Пећи** су лекари др. Али Риза бег и Илија Вулановић. Помоћник им је ветеринар Станко Радовић и лекарица Милутин Спасојевић. Рањеника има 16.

На **Жабљаку** је др. Георг Гианенос. Рањеника има 9.

У **Мурићанима** је једно одјељење енглеског Црвеног Крста. Ту су и лекари др. Стево Џамања, и Ернест Бенедети са четине лекарица. То је пролазна станица.

У **Бијелом Пољу** је љекар др. Шахин-агић. Рањеника има 10.

У **Ђаковици** је љекар др. Јаков Зарубица.

У **Гусињу** је љекар др. Емануел Стаис.

У **Пентари** је такође једно одјељење енглеског Црвеног Крста. Помоћник је лекарица Радван Делић.

У **Луарзи** је одјељење приватних талијанских љекара и помоћника од 16 чланова.

Од турских љекара налазе се у Црној Гори са заробљеницима др. Ружди бег, Ахмет ефендија и Салих ефендија.

Талијански Црвени Крст састављен је од болнице и амбулансе. Болницом у-

правља професор др. Бартоло Нигри-золи, санитарски мајор, има 3 љекара, по једног фармацисту, благајника, комесара, лекарица, 8 подофицира и 25 болничара. Амбулансом управља др. Торквато Скоћанги, а има 2 љекара, 2 подофицира и 13 болничара.

Руски Црвени Крст заступљен је са два одреда: петроградским и харковским. Петроградским управља др. Мих. Александровић Ђобров, има једног љекара, једног економа, 6 милосрдних сестара и 10 болничара; харковским управља др. Сергије Николајевић Козенцов, има 1 љекара, 1 економа, 6 милосрдних сестара и 10 болничара.

Аустријским Црвеним Крстом управља др. Јован Штајнер, виши штабни љекар, и има са амбулансом 5 љекара, 4 милосрдне сестре, 1 поручника, 11 подофицира и 8 болничара.

Енглески Црвени Крст заступљен је са 4 љекара, 6 лекарица, 6 милосрдних сестара и 12 болничара. Њиме управља др. Бранфорд, а поједина његова одјељења налазе се у Бару, на Ријечи, Виру, у Мурићанима и у Пентари.

Француским Црвеним Крстом управља барон Ј'Аргентон: главни љекар је др. Верас са још 2 љекара, 1 свештеником и 4 милосрдне сестре.

Швајцарским Црвеним Крстом управља др. Ханс Херман фон Пајер и има 3 болничара.

Од љекара су добровољци: Филип Лазаревић из Грбља, Нико Новаковић из Шибеника, Ђуро Мартиновић из Задра, Милан Јовановић из Сарајева, Војислав Кеџановић из Тузле, Хуго Фабијанић из С. Ријеке, Душан Гузина из Пераста, Сава Драговић, Рако Калуђеровић, Илија Вулановић и М. Лопичић из Црне Горе, Лазо Димитријевић из Сарајева, Всеволод Завалевајски и др. Јачин из Русије, Каролина Метјус из Енглеске, Јурничек из Цириха, Светозар Гргић из Питсбурга, Јуст Пертог из Трста, Милош Чех из Пољца, Сава Јанковић из Арча и Михо Папи из Дубровника. (Ова четворица су већ пошле).

Дакле: наших државних љекара има 16, добровољних љекара 21, од страних друштва 38 и то: 7 Чеха, 9 Талијана (7 из Црвеног Крста, а 2 приватна), 8 Руса (4 из Ц. Крста, а 4 Словенског Добротворног Друштва), 6 Аустријанаца, 4 Енглеза, три Француза, 1 Швајцарац, — и 5 турских љекара. У свему 80 љекара.

На Цетињу су од рањеника 315 изљечени и враћају се у бојне редове, а умрло је само 35 (међу њима и дјевојка Стане К. Лекић из Сеоца у Д. Црмници).

Морталитет је дакле незнатан. Максимум је 3—4%.

У свему рањеника има 1057. Од њих ће врло мали број подлећи ранама.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Њемачки суд о српским војницима. Њемачки капетан Персиус пише у „Verginer Tagblatt-у“ о српским војницима и не може их доста нахвалити. Вели: Имао сам прилику, да проучим све врсте чета српске војске. Као што сам већ прије споменуо, да је свеукупни утисак, што га је на ме учинило војништво, исврстан. Право би могли имати људи, који су ми већ у Берлину рекли, да су српске чете добре, да су најбоље на Балкану. Војник је варадино устројан. То о устројности у маршовима нијесам чуо, него се сам увјерио; то ме је задивило. Треба рачунати и с рђавим путевима. Преваљивали су и до 72 километра у 24 сата. Дакако да им је и пртљага лакша него ли код пруских војника. Па и у опанцима маршира се лакше него ли у тешким њемачким простим цизмама, јер је народ приучен на опанке. Надаље српски је војник ванредно чедан и тријезан. Ријетко сам када састао пијана војника, и то су били појединци. У гостионама војници сјеле, пјевају пјесме, забављају се доста тихо, али о каквим неваљалим изгредима ријетко се кад чује. Уз то треба помислити, да је сад ратно доба, кад се људи обично разгорупаде, дисциплина попусти, у кратко, кад се у човјеку сваки зли осјећаји пробуде. Коначно о дисциплини и наобразби рећи ми је то, да је — чини ми се — официрима лако, од ових јаких, истрајних и нипошто неинтелигентно изгледајућих људи створити ваљане војнике. Већи дио овога народа још је додуше на ниску степену културе. Али осјећаји појединога индивида могу бити добро изобразени.

Већ сам прије извјестио, да се коњаништво рачуна као отмјена (елите) трупа. Коњи су им заиста изврсни. И прости војници имају прекарне коње. Али и јашити умју ти људи! Видио сам којекаквих мајсторија на коњима. Скачу на коњу, стоје му на хрпту као у каковом циркусу. О сједјењу не треба ни говорити. Старо је правило: Не пази се на то, како јахач на коњу сједи, него како коњ грчи. Колико ја могу просудити, коњаништво је било у сваком начину ходања и трчања изврсно.

Црвени Крст. Друштво Црногорског Црвеног Крста примило даље ове прилоге:

У перперима:

Српско Трг. и зан. Пјевачко Друштво, Будимпешта 200. Исидор пл. Трифунац, Будимпешта 25.

Приноси Загребачкој Добротв. Задрузи Српкиња, Загреб, за Црног. Црвени Крст у перперима: Српска Банка 2500, по 1000: Српска Црквена Општина, Лазар Лаћевић, Владимир Матијевић, Паулина Матијевић; Прометно Акционарско Друштво 500, Никола Ђук, трговац 500, Бранко Лаћевић 450, Савез срп. земљорадничких задруга 250, Ђорђе Велисављевић, дир. Срп. Банке 200, Др. Раденко Станковић 200; по 100: Симо Лазаревић благ. Срп. Банке, Стево Милеуснић чин. Срп. Банке, Мане Хрњак чин. Срп. Банке, Др. Илија Прица адвокат, Данило Плећаш, Стеван и Милена Тубић; по 50: Еуфимија Велисављевић, Меланија Велисављевић, Лазар и Марија Руварца, Душан Мађерчић, Иса Никишић, Др. Милица Богдановић, Мијо Арко, Софија Милеуснић, Јелена Боројевић, Никола Божичковић, С. Милинов трговац, Кастнер и Елер трговац, Павле и Јелена Аршинов, Обрад Прица ц. и кр. потпуковник, Данило Крґа; Чиновништво Савеза Срп. Земљор. Задруге 41; по 25: Милан Аџић, Милован Грба професор, Др. Срђан Будисављевић адвокат, Амвросије Павловић парох, Мара Цвијановић, Јелисавета Борота, Др. Гавра Гојковић, Др. Б. Димитријевић, Даринка Станковић; Чиновништво „Привредника“ 20/50; по 20: Др. Никола Радивојевић, Исидор Сомборски тајник Срп. Банке, Јулка Сомборски, Вида Сомборски, Ружа Сомборски, Милош Сомборски, Милан Стојановић септемвр. Теодор Велендерић септемвр.; по 15: Слава Радивојевић, Петар Сучевић ц. и кр. палинтендант, Душан Веселиновић чин. Срп. Банке, Иван Бартушек трговац, Катица Милић; по 12/50: Маширевић, Др. Никола Малешевић, Јанко Љуштина чин. Срп. Банке, Др. Коста Радосављевић адвокат; К. Луцерна 12; по 10: Др. Јуре Турић професор, А. Ђермановић, И. Хоић дир. женског лицеја, Ст. Кугли трговац, Антон Голдшмид трговац, Јован Томић, Милутин Покрајац, Димитрије Витковић професор, Теодор Марковић чин. Срп. Банке, Јован Колентић чин. Срп. Банке, Свeticsлав Антоновић чин. Срп. Банке, Владимир Трумић чин. Срп. Банке, Сидонија Војводић, Д. А., Др. Алекса Ивић, Душан Благојевић, С. Станишић трговац, Васо Наранчић Вребац, Др. Ђуро Ненадић, Милица Ненадић, Милица Дивјак, Сава Ђорђевић, Невена Ђорђевић, Шандор Петровић, Бирач, Никола пл. Цркнковић одјелин предстојник, Паја Стакановић трговац Дарувар; Богдан Ловрић сакупио у друштву 8/50, Васо Сујић, 7/50, Никола К. Јерковић 7/50; по 6: Симо Станић, Олга Зец, Аџим Крбавац, Стево Насаканда; по 5: Грубић, Медаковић, Младен Протић судб. савјетник, Давид Теслић, Лазар Кекић учитељ, С. Пециновски, Ђ. Бошковић, Ђуро Трпица књижар, Роко Фирст, Игнац Гринфелд, Талер и Кишбаумер трговци, Катица Сигњар, Србић, Бранко Стојановић чинов. Срп. Банке, Емануел Остојић ц. к. мајор, Никола Остојић чиновник Срп. Банке, Милан Стефановић, Петар Мрвош, Душан Богдановић, Ђорђе Маринков, Симица Ромчевић, Ангелина Рајновић, Никола и Вукосава Цвијановић, Паулина Милић, Милош Гламочлија чин. Срп. Банке, Жарко Мићић чин. Срп. Банке, Бошко Мештеровић чин. Срп. Банке, Коста Аврамовић чин. Срп. Банке, Васо Пауновић чин. Срп. Банке, Здравко Јанковић, чин. Срп. Банке, Душан Савић, чин. Срп. Банке, Лазар Којић чин. Срп. Банке, Миленко Јовановић чин. Срп. Банке, Јован Протић чин. Срп. Банке, Константин Југовић чин. Срп. Банке, Васертал трговац, Ф. Будички, Андрија Мутафелија, Милева Петровић, Ђуро Сакуљ, Евгеније пл. Кајганић, Михајло Шепа трговац, Јесенски и Турк трговци; Милан Муњас 4, Б. Хофман 3, Петар Ненин 3; по 2/50 Манојло Кнежевић, Душан Грбић чин. Срп. Банке, Осиг. Друштво „Феникс“, Осиг. Друштво „Дунав“, Г. Дробац трговац, Б. Дајч, А. Гнезда трговац, З. Ковачевић, Базар Бергер, Лаза Ковачевић, Јос. Погорелец, Јуреџ И. Лончарић, И. Рудовић, Алиц Ханић, Г. Шварц, Блахер, Граиф, И. Цајингер, Исо Влаисављевић, Пајо Продановић, Михајло Бреберина, Зорка Арсенић; по 2: Ђурчић, Штрасбергер трговац, Н. Н., Никола Његован, Милко Југовић, Лебл и Ебеншпангер; по 1/50: Рајк, Регина, Мирко Брајер књижар, Федерер и Пизен, Алекса Милисављевић; по 1: Госпођа Батлај, Н. Н. К. Павлетић проф., Р. Шега, Д-р Херцог, Фридрих, Р. Дрекслер, Бауер, Урл и друг. И. Буди, „Нобилиор“, Алберт Клемен, Урман, „Саламандер“, Шимер, Албрехт, Бихали, Хегедић, Јелена Поповић, Данила Велић, Теодора Бошковић, Никола Зделарић, Шулхоф, Пшивора, Отилија Штама, Флосбергер, Ангелина

Ђурић, Милица Буздумовић, Андрија Милчић, Ђ. Ђукић; по 0/50: Г. Ђа Марковић, Х. У., Акса Пауновић, Р. Ђ., Балковић, Паула Рехничер, Ман, Шенбаун, М. Јоб., Гмаз, Таусиг, Арmano, Полак, Б. Волф, Полак, Н. Н., Кокаљ, Жан, Н. Н., Змајић, Бухл, Н. Н., Л. Гривичић, Домић, Н. Н.

Преко господина Слава Рамадановића: Асплација Кекквић Млеци 48; П. Д. Орлов Москва 687/50, Директор реалке Еленев Стара Руса (Русија) 100, Одбор сакупљања прилога у Филаделфији преко William Rosenheim и Со., Berlin 100, Louis Brunet, consul de Monténégro, Paris 1920, Р. Каталанић Јеретов, за Одбор, Задар 1000, Никола Давидовић, учитељ, Жегар (Далмација) 20. Coyle & Earley, Беч 10, prof Dr. C. Täuber, Цирих 115/63, Милена Др. Данила Кеслера, Сотин (Угарска) 20, Јован Јановић, свешт., Беркасово (Угарска) 62/60, Војин Муачевић, Осјек 200, Одбор за сакупљање прилога Црв. Крсту, Имотски (Далмација) 1000, преко Павла Перучића, благ. за сак. прилога, Абација 1000/ Преко г. Пашковића, начелн., Муо, (Бока):

у перперима:

Опћина Муо 40, Томо Пашковић, начелник 5, Стјепан Вукадиновић, парох 3, Ф. Бискуповић 1, Кате уд. Бијелић 0/20, Лука Дончић 1, Илија Бијелић 0/50, Лједомони 1, Шаурер Иван 1, Арано 0/20, Љубибрат 1, Вамнић 0/60, А. Е. 1, Антун Занатини 5, Анђелика Маловић 6, Антун Леси 1, Петар Орландо 1, Лагрон 1, Фесел 1, Фонда 1, Хиленбранд 3, Бискуци 2, Лазо Калуђеровић 2, Крсто Сабљић 1, Ида Траварица 1, Родолф Покорић 1, Г. Неблик 2, Стефан Штуцел 1, Драга Тетовић 5, Стефан Мећа 2, Антун Греговић 1, Хаубан Кофер 1, нечитљиво 10, нечитљиво 2, Трипо Вуковић 1, Милева Рамадановић 5, Готхауновић 5, Перо Цотковић 1, Урош Садуловић 10, Кате уд. Радуловић 2, Скати Фенес 1, Божо Сабљић 1, Вјекослава Козвиц 1, Петар Калуђеровић 4, Гргур Јанковић 1/10, Удова Јанковић 0/40, Ђуро А. Јанковић 1, Гомијовић 2, Мато Симиовић 2, Јозо Љ. Јанковић 1, Ловро Симиовић 1, Иван Симиовић 0/50, М. Л. П. Браћа Јанковић 5, М. Јанковић 2, Г. Маровић 5, Илија Калуђеровић 2, Стево Радуловић 2, Ђуро Б. Јанковић 1, Тонина Мурдалезе 2, Мине Хампел 2, Марко Гверовић 0/42, Антица Пасковић 0/50, Бошковић 2, Јозо Тетовић 0/40, Паво Пасковић 1, Томо Пасковић 1, Јане Ст. Пасковић 1/20, Крсто Ст. Пасковић 1, Петрић 1, Фердо Петовић 1, Гаспар Пасковић 1, Ђуро Б. Петовић 0/50, Јагош Перутовић 2, Црквинарство 5, Хрв. Пјев. Друштво „Звонимир“ 5, Рибабарска Задруга 5, Божо Дамјан — Марковић 1, Нико Марко Јовани 2, Илија Милић 1, Јарослав Штурмбанс 1, Јозо Петовић 1, Грација А. Пасковић 1, Д. Јанковић 0/60, Александар Немецкал 3, нечитљиво 1, Трипо Јанковић 2, Маровић 1, Антон К. Пасковић 1.

Уредништво „Словеница“, Љубљана 800, „Новоје Врења“, Петроград 4591/50, Грчко Добр. Друштво, Јекатеринодор 732/10, Генерал-мајор Зворикин, Ростов 625/43, Словенски Комитет, Москва 10159/07, Душан Михајлов, Дунагардез (Угарска) 24, Српска Православна Општина, Бобота (Угарска) 100, Жива Мандић и Јоце Паркова, Вел. Гај (Банат) 200, Никола П. Метикош, Бобота (Угарска) 20/06, Новица А. Перовић и Синови, Рудолфстал (Босна) 200;

Добровољни прилози скупљени у Морину (Бока) за Црногорски Цр. Крст:

У перперима:

Ђорђевић М. Војводић 100, Мило Ј. Дабовић 100, Новак Ј. Радонић 50, Лазар М. Сеферовић 25, Васо А. Милиновић 20, Ђуро Чуквас 20; по 10: Саво К. Матковић, Душан Ђ. Милиновић, Томо Ј. Берберовић, Богдан Љ. Милиновић, Шпиро Ј. Милиновић, Никола М. Радуловић, Трипо С. Берберовић, Никола М. Сеферовић, Марко Г. Милиновић, Нене Лес. Берберовић, Шпиро Л. Вукасовић; по 5: Богдан С. Циновић, Лазар Т. Сеферовић, Данило Л. Војводић, Петар М. Сеферовић, Васо П. Сеферовић, Дон Л. Балетина, Петро А. Сеферовић, Љубо М. Бакочевић, Лука Н. Вукасовић, Вуко С. Радуловић, Крсто Т. Милиновић, Богдан Н. Дабовић; по 4: Поп Нико Русовић, Ружа М. Жуткић, Бага Ђ. Дабовић, Гојко Л. Сеферовић, Крсто Л. Влаховић; по 3: Петро Б. Бакочевић, Ђуро Ј. Дангубић, Марко Б. Бакочевић, Мило С. Мустур, Ђуро Д. Вукасовић, Стево Ш. Тодоровић; по 2: Тодор Ј. Песторић, Андрија П. Милиновић, Павле К. Берберовић, Буже Т. Берберовић, Анета М. Сеферовић, Катица Л. Сеферовић, Петрица Б. Милиновић, Илија Н. Лучић, Анета Л. Војводић, Илка М. Дабовић, Милена М. Дабовић, Зорка З. Чуквас, Нико Ђ. Дабовић, Богдан М. Брковић, Драго К. Брковић, Иво С. Тодоровић, Анђица И. Тодоровић, Ђуро Ј. Вуловић, Нико М. Дабовић; по 1: Митар М. Сеферовић, Саво Т. Дангубић, Ристо С. Сеферовић, Јово Г. Васиљевић, Лука П. Драгомановић, Душан Ђ. Драгомановић, Перо Т.

Радиновић, Раде С. Радуловић, Никола И. Ђучић, Марица К. Берберовић, Радослава Т. Берберовић, Поле К. Берберовић, Госиња М. Берберовић, Милка М. Мустур, Лука Н. Николић, Андро Н. Вуловић, Момчило Л. Тодоровић, Јово В. Шеровић, Стеван И. Рајовић, Шииро Т. Вуловић, Ђуро В. Милиновић 0/30, Илија Ј. Стефановић 0/20.

Зора Дамјановић, Краљево (Србија) 1920, Црквена Општина, Дерње (Угарска) 100, Земљорадничка Задруга, Дерње (Угарска) 100, Граиани мјеста Дерње (Угарска) 100, F. pl. Locatelli, председ. одб. за сакуп., Горица Волчједрога 150, Croce Rossa Italiana — Одбор, Бари 472/50, Qualriero Frede cons. mont. Palermo 472/50, D. r Arturo d'Elia, Неапољ, пр. г. Сл. Рамадановића, нач. 384; Чиновништво друштва „Росија“, Петроград 668/30, К. Ф. Радочки, Тешен 10, Антонин Кодег, Тин н. Вл. 30, Prof. Emilé Chévaldine, Руан 24, Stolni společnst Jelinka, Pisek 50, Ludvig Zettelmann, Frankfurt a. M. 24/76, Louis Brunet, consul d' Monténégro, Paris, 2.880, Подружница дружбе св. Ђирила и Метода, Волчјодраго при Горици 164/37, Срп. Цркв. Општина, Паланка (Банат) 50, Срп. Женска Добротв. Задруга, Штапар (Бачка) 225, Српска Православна Општина, Митровица 100, Српска Православна Општина Светог Саве, Беч 216, Иво Мапциони за Одбор, Сутиван (Брач) 465/77, Иван Вучетић за одбор, Велалука (Корчула) 400, Српска Штедионица, Перлез (Угарска) 130, И. Дим. Смирнов, Казан 477/50, Ј. Форд Илфорд, (Енглеска) 24, Митрофан Петровић Ратмиров, Пенза (Русија), 17/50, Јеромонах Мих. Павел Сергеје Јоаникије, Козељск (Русија) 20, Душан Сундечић, Саратов 500, П. Р. Крошксов, Скобелев 12/50, Особље Држ. Племићске Банке, Псков (Русија) 100, Редакција листа „Кијевољанина“, Кијево 1250, Др. Меџишиков, Макареј (Русија) 25, Друштво Црв. Крста у Хрватској и Славонији, Загреб 1500, Петар Ивановић Давидов, Петроград 80, Мирослава Мирковића Алачевић, Сплет 10, Срби Сљуђани 23/25, Прва Народна Банка Пизбург 745, Српска Женска Задруга, Беч 1400, преко г-на Слава Рамадановића, нач., Генерални консул Грамагди са госпођом, Ница 955, Исти од разних лица, Ница 191; Одбор за сакуп. прилога, Раб (Далмација) 186/65, Адолф и Александар Јакови, Беч 50, Шииро П. Калуђеровић, Росе (Бока) 80, Др. Л. (нечитљиво), Нози Сад 113/50, Борис Сергејевски, Архангелск 148/50.

Преко Српске Банке, Мостар: Владимир Гвоздениковић скупно у селу Слипчићи 38/10, Атанасије Шола 200, Душан Васиљевић 500, Саво Доклешић 5, Лазар Вуљевић 5, Марета Познић 5, Милан Петрић 2/50, Шћепан Мићић 2/50, Десимир Ђ. Зец 80, Симана Зиројевић 1/50, Перо Зечевић 5, Ристо Ј. Петровић 2/50, Н. Н. 0/50, Ристо Палавестра 5, Љубо и Гојко Круљ 250, Никола Докић 10, Др. д-р Цвјетан Брежанић 2/50; из Улога код Невесиња: Софија Т. Радуловић 25, фамилија Скочанић 13/50, Тодор и Стеван Теклић 12, Ристо и Видак Теклић 12/50, наследници Ђ. Антељевић 5, Крсто Антељевић 2/50, Милутин и Спасоје Теклић 20, Перо Теклић 4, Божо Антељевић 3/50, Ђоко Елек 6, Јаков и Панто Вучић 13, Панто Елек и браћа 13, Васил Бакић 3.

Из Новог Сада: Добротвора Задруга Сепкиња 3223, Њег. Високопреоув. г-дин Митрофан Шевић 100, Милан Ђирић, трговац 20, Љубомир Летић, школски надзорник 10, Ђорђе Велић, парох 20, Саво Стојковић 20, Михајло Миловановић, катихета 50, Вељко Миросављевић 20, Јован Јовановић, еп. ревизор 5, А. Хакић 20, Владо Веселиновић 2, (нечитљиво) 5, Георгије Николић 4, Никанор Чобановић ђакон 4, Администрација „Браника“, Нови-Сад 4078/96, Просвјетна Задруга Српкиња, Ст. Бечеј 240.

Преко Уроша Јовановића, пароха, Габос: Саво Којчиновић 1, Србан Ђукић 1, Никола Вујиновић 1, Милан Ђирић 0/50, Младен Којчиновић 0/20, Васо Ђирић 1, Марко Продановић 0/20, И. Петровић 0/50, Младен Милосављевић 0/40, Војин Шаулић 1, Рааивој Симоновић 0/20, Милорад Станислављевић 1, Пајо Ђирић 1, Милан Мирковић 0/20, Васо Којчиновић 0/60, Кузман Ђирић 1, Лешо Продановић 1, Гојко Вукотић 1, Весо Станислављевић 2, Влада Бошњак 1, Саво Бошњак 1, Јозо Ламов 1, Никола Вукотић 1, Васо Раказ 0/20, Милан Кирић 0/30, Јоцо Којчиновић 1, Јозеф Шмит 1, Лазо Бошњак 1, Лазо Којчиновић 1, Никола Радонић 0/20, Јован Којчиновић млађи 1, Панто Бошњак 1, Милован Гађеца 1, Мојо Ђирић 1, Ђиро Бусаретић 1, Ана Иваковић и Пајо Вукотић 1/60, Урош Јовановић, парох 10.

Централна „Позојилница“, Горица 500, И. пл. Капус, Цјеловац (Корушка) 150, Опћина Книн, Далмација 5000, Друштво Француске Заједнице, Руан 24, Маријана Гоцчевић, Сан-Франциско 1000.

Преко штедионице, Стара Пазова: Доброт. Задруга Српска 400, Н. Петровић

300, Љубица Новаковић 200, д-р М. Симоновић 100, Словачка Банка 20, В. Хурбан 10, С. Вајс 3, Т. Петковић 2, Ж. Беташ 1, од више особа 20, Н. Н. 4; Друштво Српског Братства, Букурешт 400, Особље рудокона прокоповског друштва, Мушкетова 62/50, Олга Марков, Харков 250, Јована П. Ковачевић, Москва 191, Одбор за сабирање прилога, Осјек 3000, Кармине Гало, генерални црногор. консул, Бари 500, Српски Нар. Одбор, Њујорк 4900, Преко г-ђе уд. Миљанић, Luis Brunet, Париз 960.

Свега перп.	78.198/87
Већ објављено	345.820/53
Укупно	424.019/40

Прилози Црвеном Крсту у стварима:

Одбор Црв. Крста — Котор: 6 сандука разне робе и 10 бала морске траве; Bašus & Tesar — Праг: 1 кашун превозног материјала; Kerhart & Tacheci — Pardubitz: 1 кашун превоз. материјала; Одбор за Црвени Крст — Дубровник: 15 коли разне робе и 1 кашун коњака, (60 богиља); V. Segavallo — Тријест. 10 сандука вина „China“; Одбор Црвеног Крста — Тријест: 200 кревета, 500 декица и 100 килограма вуноног конца; Италијански Црв. Крст, Рим: 2 вагона санит. материјала, 2400 богиља разне пића и 100 кгр. чоколаде; В. Брикошинић & С-о, Москва: 4 пакета превозног материјала; Филип Епштейн, Москва: 3 пакета превоз. материјала; Vidali & Vardabasso, Тријест: 2 пакета лекарија; Вачо Петричић, Љубљана: разнег санитетског материјала; Одбор за Црногорце, Брусје: 3 бачве вина (1916 л. нето); Гајо Радунчић, Кастел Стари: 5 бач. вина (1930 л. бруто); Матилда Глокова, Петроград: 4 пакета рубља; Lovro Sebenik, Šiška: 1 богиљу лекара; Књијара Цвијановић, Биоград: 60 ком. књига; Paško Roga & др. Шибеник: 4 покривача; Одбор за балк. народе, Сарајево: 4 сандука рубља; 500 бјелова и 2000 пари онанка; Добротв. Задруга Српкиња, Мостар: 8 сандука разнег рубља; Добротв. Задруга Српкиња, Бањалука: 661 ком. рубља и 1 комад платна; Грофица Lieders Weymans, Lausanne: 1 сандук фанела и гаћа и 50 пакетића чоколаде; Stargostensky urad,(D-г. Tomās Tomašek, Letovice: 15 коли робе, лекарија и јабука; Српски Култ. Добротв. фонд (М. Пупин), Њујорк: 1980 порција кондензираног млијека и супе и 880 кошуља.

Приватни огласи

Црногорска Банка

НА ЦЕТИЊУ

прима улоге на штедњу и по текућем рачуну уз повољне услове. Купује и продаје чекове на сва мјеста Јевропе и Америке. Купује и продаје стране новце уз најповољније курсеве. — Врши исплате како за Цетиње тако за сву Црну Гору уз врло повољне услове и брзо. Исто тако за иностранство.

Банка је у вези са банкама првога реда у Русији, Њемачкој, Аустрији, Угарској, Босни, Хрв. Славонији, Француској, Италији, Енглеској, Америци и т. д.

У данашње вријеме најзгодније је новац шиљати преко Црногорске Банке.

П. п. бр. 883, 3/10

† Филипа Ј. Шоћа

који се после кратког боловања, добивеног на бојном пољу, пресели у вјечност, — сматрамо за свету дужност, изјавити своју благодарност свијема оним, који нам лично, телеграфски и писмено изјавише саучешћа.

Хвала господи свештеницима: Кусовцу и Дачевићу, који над покојником опијело извршише и до вјечне га куће испратише. Особита хвала г. свештенику Дачевићу, који се са покојником онако дирљивим говором опростио.

Још једном захвални смо свима и свакоме, који у овој нашој жалости, ма којим путем саучешћа изјавише, чиме нашу тугу у неколико ублажише.

Дубова, 24. октобра 1912 г.

Ожаловшени: мајка **Маре**; супруга **Ивана**; синови: **Марко**, **Нико**, **Стево** и **Јован**; снахе: **Милосава** и **Милица**; унучад: **Блажо**, **Владимир**, **Велмир**, **Олга**, **Јелена** и **Вјера** са осталим родбином.

Р. 126, бр. 883, 1/1